

ЕВОЛЮЦІЯ ТИХООКЕАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ США НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ПІДХОДИ ДО ТЕМИ

У статті досліджено еволюцію тихоокеанської політики Сполучених Штатів Америки у 2000–2025 роках як один із центральних напрямів сучасної глобальної стратегії США. На основі офіційних документів Білого дому, Міністерства оборони, Державного департаменту, аналітичних матеріалів провідних американських дослідницьких центрів (Brookings Institution, RAND Corporation) і наукових праць М. Гріна та Дж. Ная проаналізовано процес формування та трансформації американського бачення ролі Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР) у ХХІ столітті.

Особливу увагу приділено порівнянню політичних курсів адміністрацій Дж. Буша-молодшого, Б. Обами, Д. Трампа та Дж. Байдена, їхньому внеску у формування концепції «Indo-Pacific».

327

Визначено закономірності переходу від політики «engagement» до політики «strategic competition», закріпленої у «National Security Strategy» (2025) та «National Defense Strategy» (2026).

Зроблено висновок, що еволюція американської тихоокеанської політики відображає зміщення глобального фокусу США на схід і формування Індо-Тихоокеанського регіону як ключового простору суперництва наддержав у ХХІ столітті.

Ключові слова: США, Індо-Тихоокеанський регіон, Китай, геополітика, стратегічна конкуренція, національна безпека, альянси, “Pivot to Asia”, “Free and Open Indo-Pacific”, “м’яка сила”.

The Evolution of US Pacific Policy at the Beginning of the 21st Century: Approaches to the Topic

The article examines the evolution of the Pacific policy of the United States of America in 2000–2025 as one of the central directions of the modern global strategy of the United States. Based on official documents of the White House, the Department of Defense, the State Department, analyti-

¹ Аспірант кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна E-mail: malov.yegor@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0003-5477-882X>

cal materials of leading American research centers (Brookings Institution, RAND Corporation) and scientific works of M. Green and J. Nye, the process of formation and transformation of the American vision of the role of the Asia-Pacific region (APR) in the 21st century is analyzed.

Particular attention is paid to a comparison of the political courses of the administrations of J. Bush Jr., B. Obama, D. Trump and J. Biden, their contribution to the formation of the concept of the “Indo-Pacific”.

The patterns of the transition from the policy of “engagement” to the policy of “strategic competition”, enshrined in the “National Security Strategy” (2025) and “National Defense Strategy” (2026), are determined.

It is concluded that the evolution of American Pacific policy reflects the shift of the US global focus to the East and the formation of the Indo-Pacific region as a key space of superpower rivalry in the 21st century.

Keywords: USA, Indo-Pacific region, China, geopolitics, strategic competition, national security, alliances, “Pivot to Asia”, “Free and Open Indo-Pacific”, “soft power”.

328

— **Актуальність дослідження.** На початку XXI століття міжнародна система вступила в етап глибокої трансформації. Після завершення «холодної війни» Сполучені Штати залишалися єдиною наддержавою, що володіла глобальними можливостями впливу. Однак швидке зростання економічного потенціалу Азії, насамперед Китаю та Індії, почало змінювати баланс сил у світовій політиці.

Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР) перетворився на простір, де поєдналися інтереси найбільших економік світу, стратегічні морські шляхи, центри інновацій та найвищі показники економічного зростання. Саме тому увага американської зовнішньої політики поступово зміщувалася від Європи й Близького Сходу до Тихого океану. Актуальність даної теми зумовлена тим, що Індо-Тихоокеанський регіон – це сьогодні головний простір змагання між США та Китаєм – економічного, військово-технологічного й ідеологічного.

Аналіз джерел. Як зазначав президент США Джордж Буш-молодший у “Стратегії національної безпеки Сполучених Штатів Америки”, майбутнє політики вирішуватиметься в Азії, а не в Афганістані чи Іраку, і Сполучені Штати будуть у самому центрі подій. Штати “зміцнюватимуть альянси, щоб перемогти глобальний тероризм і працювати над запобіганням нападам на нас і наших друзів” (National Security Strategy, 2002). Ця теза демонструвала, що навіть у

контексті глобальної боротьби з тероризмом американське керівництво не відкидало потреби у підтриманні стабільності в Азії. Проте вже через десятиліття адміністрація Барака Обами визнала, що саме АТР стає «центром тяжіння» світової політики. У програмній статті Гіллари Клінтон “Тихоокеанське століття Америки” (America’s Pacific Century) зокрема підкреслювалося: “Майбутнє політики вирішуватиметься в Азії, а не в Афганістані чи Іраку, і Сполучені Штати будуть у самому центрі подій” (Clinton H., 2011). Ця фраза стала своєрідним гаслом «повороту до Азії» (Pivot to Asia), який заклав основу довготривалого стратегічного переорієнтування США.

Після 2017 року у стратегічному лексиконі Вашингтона з’явився новий термін – Indo-Pacific. У «National Security Strategy» (2017) зазначалося: “Вільний та відкритий Індо-Тихоокеанський регіон життєво важливий для наших інтересів та інтересів наших союзників” (The White House, 2017). Таким чином, США офіційно розширили рамки своєї присутності, об’єднавши Тихоокеанський і Індійський океани в єдиний геополітичний простір.

329

Початок 2020-х років ознаменувався переходом до етапу стратегічної конкуренції з Китаєм. У документі “Індо-Тихоокеанська стратегія Сполучених Штатів» адміністрації Дж. Байдена зазначено: “Сполучені Штати співпрацюватимуть із союзниками та партнерами, щоб забезпечити вільний та відкритий, пов’язаний, процвітаючий, безпечний та стійкий Індо-Тихоокеанський регіон” (U.S. Department of State, 2022). У такий спосіб США чітко задекларували довготривалу мету – утримати провідну позицію в регіоні шляхом створення системи союзів, партнерств та технологічних ініціатив.

Зрештою, у 2025 р. адміністрація Дональда Трампа представила оновлену «National Security Strategy», де Індо-Тихоокеанський регіон визначався як “головний театр змагання великих держав” (The White House, 2025). Ця концепція закріпила інституційно той факт, що центр світової політики остаточно змістився до Азії.

Взагалі особлива увага приділяється аналізу офіційних документів, таких як «National Security Strategy» (2002, 2017, 2025), «National Defense Strategy» (2012, 2026) та «Indo-Pacific Strategy» (2019, 2022). Саме вони відображають еволюцію офіційної доктринальної позиції США.

Метою статті є дослідження важливих аспектів еволюції тихоокеанської політики США у 2000–2025 роках, виявлення її доктринальних особливостей і стратегічних цілей. До **завдань** належать:

- розкрити геополітичний контекст формування американської політики у Тихоокеанському регіоні на початку ХХІ ст.;
- проаналізувати сутність і наслідки політики “Поворот до Азії” (Pivot to Asia) адміністрації Барака Обама;
- дослідити перехід від концепції “Азіатсько-Тихоокеанський регіон” (Asia-Pacific) до “Індо-Тихоокеанський регіон” (Indo-Pacific) адміністрації Д. Трампа;
- охарактеризувати доктринальні новації “Стратегія національної безпеки – 2025” (National Security Strategy) та “Стратегія національної оборони –2026” (National Defense Strategy).

Варто відзначити також наукову новизну дослідження, яка полягає в аналізі новітніх урядових документів США, окремих праць провідних аналітичних центрів таких як RAND та Brookings.

330

Методологічні підходи. При написанні статті використовувалися історико-структурний та системний методи, які поєднувалися з політичним та міждисциплінарним підходами. Важливою виявилася також концепція “grand strategy”, у межах якої зовнішня політика США розглядається як взаємодія трьох базових рівнів – глобального (глобальна архітектура безпеки), регіонального (АТР/Індо-Тихоокеанський простір) і національного (внутрішньополітичні фактори, що впливають на ухвалення рішень).

Тут також варто згадати працю М. Гріна, зокрема його концепцію «Більше ніж Провидіння» (By More Than Providence, 2017), у якій американська зовнішня політика описується як поєднання довготривалих традицій та прагматичних адаптацій. На думку дослідника, “Американська стратегія в Азії завжди збалансовувала взаємодію та стримування – інтегруючи зростаючі держави, одночасно стримуючи їх амбіції” (Green M., 2017). Цей підхід дозволяє нам зрозуміти спадкоємність політичних курсів від Буша до Байдена. У статті використані окремі положення теорії “soft power” Джозефа Ная, викладеної у книзі “Переосмислення м’якої сили: американський вплив в індо-тихоокеанську епоху” (2023). Най наголошує, що сучасна геополітика визначається не лише військовою чи економічною силою, а й здатністю держави формувати привабливу ідеологічну модель: “Сила приваблювати через культуру, цінності та політику часто

виявляється більш довговічною, ніж сила примушувати” (Nye J., 2023). Таким чином, аналіз американської політики в Азії вимагає поєднання «жорстких» і «м’яких» факторів. Саме ця досить часто визначала двоїстість еволюції американської зовнішньої стратегії у 2000–2025 роках.

Виклад результатів дослідження. Звернемося до політичних подій початку XXI століття. Період адміністрації Джорджа Буша-молодшого (2001–2008) став перехідним етапом у формуванні нової стратегії США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Тоді домінантним напрямом зовнішньої політики залишалася боротьба з міжнародним тероризмом, однак у цей час було закладено основи тієї інституційної та військової присутності, яка в подальшому забезпечила «поворот до Азії» адміністрації Обами.

Після терактів 11 вересня 2001 року США сконцентрували зусилля на Близькому Сході. Однак уже в документі “Стратегія національної безпеки” (2002) відчутна увага до Східної Азії як до регіону зростаючого значення. У цьому документі зазначалося: “Сполучені Штати прагнуть зміцнити альянси у Східній Азії та підтримуватимуть передову військову присутність для збереження регіональної стабільності” (National Security Strategy, 2002). І хоча АТР не був головним пріоритетом, адміністрація Буша визнавала, що зростання економічної та військової могутності Китаю має довгострокові наслідки для світового балансу. В аналітичних колах Вашингтону зростала підтримка ідеї «балансування Китаю» через поглиблення відносин з демократичними союзниками – Японією, Південною Кореєю, Австралією.

Майкл Грін у своїй фундаментальній праці писав, що політика США в Азії завжди мала дві складові: стримування потенційних противників і водночас інтеграцію їх у міжнародні інституції. На його думку, ще з часів післявоєнної епохи “Велика стратегія Вашингтон в Азії коливалася між місіонерським ідеалізмом та реалістичним прагматизмом” (Green M., 2017).

На початку 2000-х років це проявилось у підтримці економічної взаємозалежності з КНР (вступ Китаю до СОТ у 2001 р.) при збереженні стратегічного партнерства з Японією та Південною Кореєю. У подальшому з військової точки зору адміністрація Буша продовжувала утримувати найбільше угруповання сил США за межами країни саме в Тихоокеанському регіоні. Командування Тихоокеанських сил

США (USPACOM) координувало розміщення баз на Гуамі, в Окінаві, Сінгапурі.

Одночасно розпочалася реорганізація альянсу з Японією – створення спільного оперативного командування, узгодження нової Стратегії оборонного співробітництва (2005). Тоді відбулися спільні навчання “Keen Sword” і “Cobra Gold”, які стали індикатором готовності союзників до реагування на кризові ситуації у Східній Азії. При цьому особливе місце посідала співпраця з Австралією, що стала “основним партнером розширеної присутності США в регіоні”. Цей союз отримав нове дихання завдяки спільним антикризовим операціям у Тихому океані та підтримці військових місій в Іраку й Афганістані. Поряд із цим розвивалася співпраця зі Сінгапуром, який надав порти для базування кораблів ВМС США, що стало символом американської “передова присутність” (forward presence).

332 — Варто також звернути увагу на зростання економічної взаємозалежності США та КНР. Як відомо, вступ Китаю до Світової організації торгівлі в 2001 році відкрив нову еру глобалізації. Для США це означало величезні можливості для бізнесу, але й потенційну загрозу для промислового сектору. У 2000–2008 роках двосторонній товарообіг зріс у кілька разів, а торговельний дефіцит США на користь КНР став системним явищем. Однак економічна інтеграція не призвела до політичної лібералізації Пекіна, що стало джерелом глибокого розчарування для Вашингтону. У цей період формується концепція “стратегія хеджування” (hedging strategy) – політики одночасного залучення Китаю та підготовки до його стримування у разі агресивних дій. Показовим є те, що в аналітичних доповідях RAND (2007–2008) уже тоді наголошувалося на загрозі зміщення балансу військово-морських сил у Західному Тихому океані. Пекін активно розвивав можливості “заборона доступу/відмова в доступі” (anti-access/area denial – A2/AD), зокрема ракетні системи, здатні ускладнити доступ США до регіону.

У 2000–2008 роках тихоокеанська політика США залишалася відносно другорядною на тлі глобальної війни з терором, але саме в цей період були закладені основи подальшої стратегічної присутності. Адміністрація Буша сформувала три ключові засади американської політики в АТР, які зокрема включали збереження системи військових альянсів як основи регіональної стабільності, а також підтримку економічного залучення Китаю при одночасному моніторингу його

військових амбіцій. Усе це відбувалося з врахуванням концепції “передове розгортання” (forward deployment) – постійної присутності сил США у Тихому океані. Як слушно зазначав М. Ірін, поворот адміністрації Обами до Азії став можливим завдячуючи обережній політиці доби Буша (Green M., 2017).

Інший етап був пов’язаний з політикою адміністрації Барака Обами, більш відомої як «Поворот до Азії» (2009–2016). Прихід до влади Барака Обами у 2009 році співпав із глобальними трансформаціями. Фінансова криза 2008 року зокрема показала необхідність нового підходу до економічної безпеки, а швидке зростання Китаю та розширення його військово-морського потенціалу вимагали перегляду стратегічних пріоритетів. У 2011 році Держсекретар США Хілларі Клінтон у статті “Тихоокеанське століття Америки” наголосила: “Ми повертаємося до Тихого океану не як до другорядної сюжету, а як до пріоритету, визнаючи, що цей регіон визначатиме контури світового порядку у 21 столітті” (Clinton H., 2011). Це стало офіційним сигналом про зміну глобальної орієнтації США, закріплену у стратегічних документах Пентагону та Білого дому.

333

Відзначимо, що політика “Pivot to Asia” мала комплексний характер, включаючи дипломатичні, економічні, військові та культурні аспекти. Тоді США посилили роль у регіональних організаціях – в ASEAN, East Asia Summit, АРЕС. Зокрема активізація відносин із М’янмою, В’єтнамом та Індонезією, що демонструвало прагнення США розширити свій вплив у Південно-Східній Азії. Вашингтон зміцнив традиційні союзи із Японією, Південною Кореєю та Австралією, включно зі спільними навчаннями та обміном розвідданими.

У Військовому вимірі документ “Підтримка світового лідерства США: пріоритети оборони 21-го століття” (Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense) визначав АТР як ключовий регіон для підтримки глобальної стабільності: “Азіатсько-Тихоокеанський регіон є най динаміч нішим регіоном у світі, і участь США в ньому життєво важлива для миру та процвітання” (Department of Defense, 2012). США також посилили свою морську присутність: розширили бази у Сінгапурі та Гуамі, збільшили число кораблів у Південно-Китайському морі, розгорнули системи ПРО. Особливу увагу приділено готовності до асиметричних загроз і розвитку концепції A2/AD, яка передбачала запобігання блокування морських шляхів США.

В економічній сфері ініціатива Транстихоокеанського партнерства (TPP) мала на меті створити широкомасштабну економічну зону, встановивши високі стандарти торгівлі, інтелектуальної власності та екологічної відповідальності.

TPP дозволяв об'єднати країни регіону без включення Китаю, що створювало новий економічний і стратегічний контекст. Хоча Трамп згодом вивів США з TPP, сама концепція зміцнила американський вплив на регіональну економіку.

334 — Варто також підкреслити і те що важливим елементом політики “Pivot” було формування нових багатосторонніх структур. Однією з таких ініціатив став QUAD – “Чотиристоронній діалог з питань безпеки” (Quadrilateral Security Dialogue), який об'єднав США, Японію, Індію та Австралію. Метою QUAD є забезпечення колективного стримування Китаю та захист ключових морських шляхів. Адміністрація Обама також інвестувала у зміцнення двосторонніх угод про військове співробітництво. Наприклад, з Японією укладено угоду щодо спільної системи ПРО, а з Австралією – розширено доступ американських військових до баз і навчальних центрів. Ця політика продемонструвала балансуювання між «жорсткою силою» і «м'якою силою» в регіоні. З одного боку, США забезпечували безпеку союзників, з іншого – розвивали економічні та культурні канали впливу, щоб зміцнити свій авторитет без прямого конфлікту.

Цікаво якою була реакція Китаю на зміни у геополітиці США. У Пекіні сприйняли “Pivot to Asia” як спробу обмежити його зростання і вплив. У відповідь Китай активізував будівництво штучних островів у Південно-Китайському морі та модернізував ВМС. Адміністрація Обама у стратегічних документах визначала це як “ревізіоністський виклик” і закликала союзників до спільного реагування. Докладно про це зазначено у доповіді Пентагону 2012 року: “Військова модернізація Китаю в поєднанні з наполегливими територіальними претензіями ставить під загрозу безпеку Азіатсько-Тихоокеанського регіону та інтереси США в ньому” (Department of Defense, 2012). Таким чином, стратегія «Pivot» передбачала одночасне залучення та стримування (engagement and hedging). США зберігали економічні відносини з Китаєм, водночас нарощуючи військову присутність і зміцнюючи альянси.

Політика “Pivot to Asia” визначила довгострокову стратегічну траєкторію США у АТР:

- утримання військового домінування через розширення присутності та альянсів;
- використання економічних інструментів (TPP) для створення регіональної архітектури, що стримує КНР;
- поєднання «жорсткої» та «м'якої» сили, що забезпечує комплексний вплив США у регіоні.

За словами аналітиків, політика Обама “встановити рамки стратегії США в Індо-Тихоокеанському регіоні на наступне десятиліття і далі” (Department of Defense, 2012), що безпосередньо підготувало ґрунт для концепції Індо-Пасифіка Д. Трампа.

Як відомо, з моменту вступу Дональда Трампа на посаду Президента США у 2017 році американська стратегія в Азії зазнала істотних змін. В адміністрації Трампа основний акцент був зроблений на пряму конкуренцію з Китаєм як ключовим суперником США, одночасно переглядаючи старі підходи адміністрацій Буша та Обами. У “National Security Strategy” (2017) зокрема підкреслювалося: “Центральним викликом для процвітання та безпеки США є відновлення довгострокової стратегічної конкуренції з Китаєм та Росією” (The White House, 2017). Ця декларація стала ключовим сигналом, що американська політика в регіоні перемикається від «стратегічного залучення» до політики прямої конкуренції. Вперше адміністрація Трампа офіційно увела термін “Indo-Pacific” у стратегічний лексикон США. У доповіді Пентагону “Indo-Pacific Strategy Report” (2019) зазначалося: “Індо-Тихоокеанський регіон є основним театром змагання великих держав, де Сполучені Штати та їх союзники повинні підтримувати порядок, заснований на правилах” (Department of Defense, 2019). Цей термін об’єднав Тихоокеанський і Індійський океани в єдиний стратегічний простір, що дозволяло США координувати політику з Індією, Австралією, Японією та іншими союзниками на всьому просторі від Перської затоки до Тихого океану. Головна мета концепції: створити систему стримування Китаю, захистити морські комунікації, забезпечити доступ до ресурсів і підтримати економічну свободу дій союзників.

Одним із основних елементів реалізації концепції “Indo-Pacific” стало зміцнення “Чотиристоронній діалог з питань безпеки” (Quadrilateral Security Dialogue – QUAD), що об’єднує США, Японію, Індію та Австралію. QUAD перетворився на платформу координації безпекових та економічних заходів. Адміністрація Трампа сприяла

збільшенню військових навчань, розвитку спільних морських патрулів у Південно-Китайському морі та формуванню колективних стандартів безпеки. Важливим аспектом стало застосування концепції “свобода навігації” (freedom of navigation), що передбачало протидію незаконним територіальним претензіям КНР. У документі РЕНД “Стратегічне суперництво між США та Китаєм: перспективи на 2020–2030 роки” підкреслювалося: “Зміцнення багатосторонніх коаліцій є важливим для збалансування китайської наполегливості та підтримки регіональної стабільності” (RAND Corporation, 2023).

Продовжуючи лінію на військове стримування, адміністрація Трампа продовжила нарощування військової присутності у Західному Тихому океані та Південно-Китайському морі. Особлива увага приділялася розвитку технологічних засобів стримування, включно з ракетними системами, кіберзахистом і безпілотними платформами. У документі NSS 2017 підкреслювалося: “Збереження технологічної переваги та передового розгортання сил є важливим для стримування китайського тиску та забезпечення впливу США в Індо-Тихоокеанському регіоні” (The White House, 2017). Такі заходи продемонстрували, що США більше не обмежуються дипломатичним стримуванням – вони поєднують «жорстку силу» з економічними та технологічними важелями впливу.

Звернемося до деяких аспектів економічної політики. Адміністрація Трампа активізувала економічну складову конкуренції з Китаєм через торговельну війну. Було введено мита на китайські товари, проведено переговори про реформу торговельних практик Китаю та підписано низку двосторонніх угод з іншими країнами АТР. Одночасно США вийшли з Транс-Тихоокеанського Співробітництва, але прагнули створити альянси на двосторонній основі, що дозволяло більш гнучко впливати на економічний порядок у регіоні. Такий підхід демонстрував прагнення до економічного стратегічного балансування, при якому США не лише захищали власні інтереси, а й обмежували зростання економічної могутності Китаю.

Стратегічні зміни у політиці першої адміністрації Трампа (2017-2020) включають:

- концептуальне переосмислення регіону: від “Asia-Pacific” до “Indo-Pacific”. Формування коаліцій та альянсів для колективного стримування Китаю (QUAD).

- Економічне протистояння через торговельні санкції, двосторонні угоди та вихід з ТТС.

- Військове та технологічне стримування КНР, включно з кібер і морським компонентом. Завдяки цьому періоду США закріпили новий стратегічний порядок у регіоні, підготувавши основу для політики адміністрації Байдена у 2021–2024 роках. Як зазначено в доповіді RAND: “Індо-Тихоокеанська структура, створена за часів адміністрації Трампа, продовжує визначати стратегію США в регіоні” (RAND Corporation, 2023).

Тут варто більш детально зупинитися на особливостях стратегічної конкуренції з Китаєм доби адміністрації Байдена (2021–2024). Адміністрація Д. Байдена розпочала діяльність у період посиленої глобальної конкуренції між США та Китаєм. В умовах пандемії COVID-19, технологічного суперництва та посилення авторитарних тенденцій у Пекіні, США зосередилися на довгостроковій стратегії стримування Китаю у всьому Індо-Тихоокеанському регіоні. У доповіді Державного департаменту США “Індо-Тихоокеанська стратегія Сполучених Штатів” (2022) зокрема підкреслено: “Сполучені Штати співпрацюватимуть із союзниками та партнерами, щоб забезпечити вільний та відкритий, пов’язаний, процвітаючий, безпечний та стійкий Індо-Тихоокеанський регіон” (U.S. Department of State, 2022). Цей документ визначає п’ять ключових принципів американської стратегії: свобода навігації, економічна прозорість, технологічна перевага, енергетична безпека та зміцнення партнерських відносин.

Одним із пріоритетів адміністрації Байдена стало зміцнення багатосторонніх альянсів. До основних заходів належить:

- активізація спільних навчань, координація морської безпеки та кібервійськ у контексті співробітництва QUAD;

- стратегічне партнерство США, Великої Британії та Австралії у сфері оборонних технологій та ядерних підводних човнів у межах AUKUS;

- розширення економічної координації з Японією, Південною Кореєю та країнами ASEAN через інфраструктурні та цифрові проекти;

- підтримка демократій у регіоні, включно з Тайванем та Індією, як ключовими партнерами у протидії агресивним практикам Китаю.

У документі RAND Corporation зазначено: “Альянси та партнерства залишаються основою стратегії США, забезпечуючи як стримування, так і дипломатичний вплив проти Китаю” (RAND Corporation, 2023). Таким чином, США застосовують комплексний підхід, поєднуючи оборонну присутність із дипломатичною координацією.

Одним з напрямків є технологічне суперництво, яке стало визначальним елементом стратегії США у 2020-х роках. Воно включає:

- 5G та телекомунікаційні мережі: заборона китайських технологій у критичних мережах союзників;
- використання штучного інтелекту та квантові технології: інвестиції в дослідження і розвиток;
- кібербезпека: створення спільних центрів протидії кібератакам у рамках Технологічне лідерство є основою нашої здатності конкурувати з Китаєм та забезпечувати порядок, заснований на правилах, в Індо-Тихоокеанському регіоні QUAD;

338

- розвиток критичної інфраструктури: захист морських портів, енергетичних та транспортних ланцюгів від потенційного китайського втручання.

В аналітичних документах зокрема наголошувалося: “Технологічне лідерство є основою нашої здатності конкурувати з Китаєм та забезпечувати порядок, заснований на правилах, в Індо-Тихоокеанському регіоні” (U.S. Department of State, 2022).

Разом з тим відзначимо, що військова стратегія адміністрації Байдена поєднувала асиметричне стримування з класичним розгортанням сил. Основні заходи включали утримання сучасних військових баз у Японії, Південній Кореї та Австралії; модернізацію ВМС та ВПС: нові авіаносці, підводні човни та системи протиповітряної оборони. Відбувався також розвиток союзницьких структур у межах спільного планування дій із Японією, Австралією та Індією. Увага приділялася й захисту критичної інфраструктури та створенню нових видів стратегічної переваги. Таким чином, США намагалися поєднати традиційне стримування з новітніми технологічними методами для протидії китайській експансії.

Щодо економічної політики стримування КНР США продовжили Китаю підтримку інфраструктурних проєктів у регіоні, конкурентних китайській ініціативі “Один пояс – один шлях”. Це передбачає створення інвестиційних партнерств з країнами Індо-Тихоокеанського регіону для розвитку зеленої енергетики та цифрової економі-

ки; ідеться також про активізацію торговельних угод на двосторонній та багатосторонній основі для підтримки правил вільної торгівлі та прозорості ринку. В аналітиці Інституту Брукінгса відзначалося: “Економічна взаємодія, у поєднанні з міцними альянсами, слугує одночасно і батоном, і пряником для впливу на поведінку Китаю” (Brookings Institution, 2019).

Адміністрація Байдена намагалася утримувати баланс між конкуренцією та кооперацією. У сфері торгівлі зберігалися обмеження та митні тарифи, але одночасно проводилися переговори щодо кліматичних ініціатив, пандемій та глобальної економічної стабільності. У документі РЕНД (2023) зазначено: “Відносини між США та Китаєм – це поєднання стратегічної конкуренції, вибіркової співпраці та стримування, що утворює складне, багатовимірне змагання” (RAND Corporation, 2023). Така стратегія свідчить про прагнення США запобігти прямому конфлікту, зберігаючи водночас стратегічну перевагу у ключових сферах. У Вашингтоні зосередили свої зусилля на формуванні комплексної стратегії, заснованої на порядку на основі правил (rules-based order), що поєднує жорстку силу, економіку та дипломатію. Стратегія адміністрації Байдена акцентувала на довгостроковому характері американської присутності у регіоні та готовність до тривалої конкуренції з Китаєм у всіх сферах.

Насамкінець зупинимось на певних доктринальних змінах другої адміністрації Трампа. Друга адміністрація Дональда Трампа, розпочавши роботу у 2025 р., зосередилася на формалізації довгострокової стратегії у Індо-Тихоокеанському регіоні. На відміну від першого терміну, стратегія тепер мала чітку доктринальну основу, закріплену у документах “Стратегії національної безпеки” за 2025 і 2026 роки. У відповідному документі 2025 р. відзначалося: “Індо-Тихоокеанський регіон є основним театром змагання великих держав, де Сполучені Штати та їхні союзники повинні зберігати порядок, заснований на правилах, та технологічну перевагу” (The White House, 2025). Таким чином, адміністрація Трампа остаточно визначила Індо-Тихоокеанський регіон як ключовий простір суперництва між США та Китаєм.

У цьому контексті відзначалося: всі стратегічні ресурси, зусилля альянсів та технологічні програми США були спрямовані на протидію Китаю та стримування його регіональної експансії. Майбутня конкуренція визначатиметься технологіями – від штучного інтелекту до квантових систем: “Технологічна перевага є наріжним каменем

могутності та впливу США в Індо-Тихоокеанському регіоні, що забезпечує як стримування, так і конкурентну перевагу” (The White House, 2025).

У новітній “Стратегії національної безпеки” (2026) наголошується на поєднанні традиційного та асиметричного стримування. Тут зокрема передбачається розширення морських і повітряних сил для забезпечення контролю над ключовими морськими шляхами. При цьому планується використати асиметричні можливості – розгортання безпілотних систем, гіперзвукових ракет і протиракетної оборони. Одним з напрямків є захист критичної інфраструктури та впровадження новітніх систем раннього попередження. Отже, стратегія США поєднує класичну “hard power” із новітніми технологічними засобами для забезпечення ефективного стримування Китаю.

340 — Разом з тим, акцент у відносинах з союзниками буде переноситися на двосторонні відносини що передбачає тісну координацію з Японією, Індією та Австралією у сфері технологій, кіберзахисту та морської безпеки та активізація роботи у рамках ASEAN та APEC для забезпечення стабільності економічного та технологічного порядку. Не випадково, у документах РЕНД підкреслено: “Стратегічна перевага Сполучених Штатів спирається на інтегровані альянси та партнерства, що поєднують військові, технологічні та економічні інструменти” (RAND Corporation, 2023).

Національна стратегія 2025 р. визначає технологічну конкуренцію як ключовий інструмент стратегічного впливу. Важливим при цьому є контроль критичних технологій, зокрема обмеження передачі ШІ, квантових та мікроелектронних технологій Китаю. Ідеться також про підтримку національних і регіональних ланцюгів постачання що призведе до зменшення залежності від Китаю у виробництві мікросхем, батарей та енергетичних компонентів.

Стратегія національної безпеки (2025) формалізує нову парадигму конкуренції з Китаєм – поєднання стримування, технологічної переваги та економічного контролю. США не відмовляються від дипломатичних контактів, але чітко визначають рамки конкуренції.

Відзначимо тут 3 ключових досягнення Стратегії національної безпеки (2025) і Стратегії національної оборони (2026). По-перше, офіційне закріплення Індо-Тихоокеанського регіону як головного театру стратегічної конкуренції. По-друге, технологічне та економічне стримування Китаю як центральний елемент стратегій. По-третє,

системне використання союзів та партнерств для досягнення колективної стабільності та переваги. Відбувається поєднання традиційних військових можливостей із сучасними технологічними засобами для гнучкого і ефективного стримування.

За словами аналітиків RAND: “Доктрини 2025-2026 років інституціоналізують підхід США до довгострокової стратегічної конкуренції з Китаєм, інтегруючи військові, технологічні та економічні інструменти (RAND Corporation, 2023). Можна констатувати Цей період став завершальним етапом еволюції тихоокеанської політики США у 2000–2025 роках, формуючи стратегію, яка буде визначати регіональну архітектуру та глобальний баланс сил на найближчу десятиліття.

Висновки. Еволюція тихоокеанської політики США у 2000–2025 роках демонструє поступове, але системне переосмислення стратегічних пріоритетів у відповідь на глобальні та регіональні зміни. Протягом п’яти адміністрацій спостерігалася поступова трансформація політики від вторинної ролі Азії у глобальній стратегії США до ключового театру стратегічного суперництва з Китаєм. Починаючи з адміністрації Буша (2000–2008), США заклали основу постійної військової та дипломатичної присутності в АТР. Стратегія “Передове розгортання” (forward deployment) та розвиток альянсів із Японією, Південною Кореєю та Австралією стали наріжним каменем усіх наступних стратегій. Адміністрація Обами (2009–2016) реалізувала концепцію «Pivot to Asia», поєднавши дипломатичне залучення, економічні ініціативи (TPP) та військову присутність. Це дозволило США підготувати регіон до конкуренції з Китаєм у довгостроковій перспективі. Перша адміністрація Трампа (2017-2020) змінила регіональну парадигму, офіційно перейменувавши стратегічний простір на Індо-Пасифіку і запровадивши концепцію “Вільний та відкритий Індо-Тихоокеанський регіон” (Free and Open Indo-Pacific). Торговельна війна з Китаєм та стратегічне зміцнення QUAD стали основними інструментами стримування. Адміністрація Байдена (2021–2024) підкреслила роль багатосторонніх альянсів, технологічного та економічного стримування Китаю. QUAD та AUKUS, спільні технологічні та оборонні програми, а також координація з союзниками забезпечили комплексний підхід до регіональної безпеки.

Національні безпекові стратегії 2025 та 2026 років формалізували нову доктринальну основу для стратегічної конкуренції. Основні акценти – технологічне домінування, економічна стійкість, системне

використання союзів та асиметричне стримування. Це завершило процес формування сучасної стратегії США у Індо-Тихоокеанському регіоні.

На нашу думку, США змогли закріпити військову та технологічну перевагу у ключових точках Індо-Тихоокеанського регіону. Використання економічних, дипломатичних і культурних інструментів “soft power” дозволило поєднати залучення союзників та стримування Китаю без прямого конфлікту. Концепція “порядок, заснований на правилах” (rules-based order) стала центральною у всіх стратегіях, формуючи стабільну систему регіональної безпеки.

Тривала конкуренція з Китаєм набуває комплексного характеру, поєднуючи військові, технологічні та економічні аспекти, що робить регіональну політику США багатовимірною та адаптивною. Таким чином, стратегія США у 2000–2025 роках демонструє поступовий перехід від пасивного залучення до активної багатовимірної конкуренції, де основними інструментами є не лише військова сила, а й економіка, технології та багатосторонні альянси.

342

References:

1. National Security Strategy of the United States of America. 2002. Washington, D.C.: The White House. <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/> (дата звернення 27.02.2026).
2. Green M. 2017. *By More Than Providence: Grand Strategy and American Power in the Asia Pacific Since 1783*. New York: Columbia University Press. <https://www.perlego.com/book/773972/by-more-than-providence-grand-strategy-and-american-power-in-the-asia-pacific-since-1783-pdf> (дата звернення 27.02.2026).
3. Clinton H. 2011. “America’s Pacific Century.” *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (дата звернення 01.03.2026).
4. Department of Defense. 2012. *Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense*. Washington, D.C. <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA554328> (дата звернення 01.03.2026).
5. The White House. 2017. *National Security Strategy of the United States of America*. Washington, D.C. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf> (дата звернення 29.02.2026).

6. Department of Defense. 2019. Indo-Pacific Strategy Report. Washington, D.C. https://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2019/11/DoD_Indo-Pacific-Strategy-Report_2019.pdf (дата звернення 01.03.2026).

7. Brookings Institution. 2019. Japan, Taiwan and the future of “America first” trade policy. Washington, D.C. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/08/fp_20190917_us_trade_transcript.pdf (дата звернення 01.03.2026)

8. U.S. Department of State. 2022. Indo-Pacific Strategy of the United States. Washington, D.C. URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/02/U.S.-Indo-Pacific-Strategy.pdf> (дата звернення 02.03.2026).

9. RAND Corporation. 2023. U.S.-China Strategic Competition: 2020–2030 Outlook. Santa Monica, CA.

10. The White House. 2025. National Security Strategy of the United States of America, 2025. Washington, D.C. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf> ³⁴³ (дата звернення 02.03.2026). —

11. U.S. Department of Defense. 2026. National Defense Strategy 2026. Washington, D.C. URL: <https://media.defense.gov/2026/Jan/23/2003864773/-1/-1/0/2026-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY.PDF> (дата звернення 02.03.2026).

12. Nye J. 2023. Soft Power Soft Power and Great-Power Competition

13. Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China. Springer. NY. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-99-0714-4> (дата звернення 02.03.2026).